Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Joxe Luix Agirretxe Mitxelena

Lezo, Gipuzkoa (1969)



Aurkibidea

Biografia



Euskal Filologian lizentziatua. Lezoko Oroitzene AEK Euskaltegiaren sortzaileetakoa. Euskara elkarteen mugimenduaren baitan herrietako hedabideen sorreran eta kudeaketan jardun zen. 1999ko ekainaz geroztik Oarsoaldea Garapen Agentziaren Euskara Sailaren arduraduna. "Lezoko euskararen azterketa" lanaren egilea, Imanol Esnaolarekin batera. Lezoko ikastolako eta Pasaia-Lezoko Lizeoko ikaslea izan zen eta ikastolei buruzko elkarrizketa egin genion, Mikel Susperregirekin batera.

Zintak

LEZ-122

- **Proiektua**: Badiako ikastola txikiak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Etxeberria, Idoia
- **Data**: 2025-04-15
- **Iraupena**: 104 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Sapsootham, Itziar

Pasarteak

1. Ikastola prefabrikatuko lehenengo ikasleetako bat izan zen

- **Erref**: LEZ-122/005
- **Iraupena**: 0:02:50. **Hasi**: 00:01:44. **Bukatu**: 00:04:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
1973an hasi zen Lezoko ikastolan ikasten. Ikastola, egurrezko eraikin prefabrikatu bat zen, plazatik gora igotzen zegoena. Burdinezko ate berde astun bat zuen ikastolak. Belardi baten erdian zegoen. Gurasoek bultzatutako eraikina izan zen. Asun Larrea eta Agustina Pontesta izan ziren bere lehenengo irakasleak. Gero, Markox Zabaleta eta Elena Mendia izan zituen irakasle. Urtebete t'erdiz, ikastolak Beraunen zuen lokal batean ikasi zuen eta handik Pasaia-Lezo lizeora pasatu zen.

2. Antxoko ikasleak Lezora ikastera joan zirenean

- **Erref**: LEZ-122/006
- **Iraupena**: 0:03:05. **Hasi**: 00:04:34. **Bukatu**: 00:07:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak

Laburpena:
OHO-ko 1. mailararte, Lezoko haurrek elkarrekin ikasten zuten. Orduan, Antxoko ikasle batzuk heldu ziren eta katarsi moduko bat bezala gogoratzen du. Ume ezberdinak ziren, beste ohitura eta giro batzuekin, erdaldunagoak ziren... Denborarekin oso lagunak egin ziren. Antxokoak, Ibaiondo izeneko eraikin batekin zeuden.

3. Lezoko ikastola prefabrikatuko oroitzapenak

- **Erref**: LEZ-122/007
- **Iraupena**: 0:03:04. **Hasi**: 00:07:39. **Bukatu**: 00:10:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
Lezoko ikastola prefabrikatuko oroitzapenak. Katuak egoten ziren inguruan. Naturarekin harreman handia zuten. Eskola nazionala parean zegoen. Klasean kanta asko ikasten zituzten, asmakizunak, hitz egin, marraztu,

4. Erregimeneko ikuskatzailearen bisitak ikastolara

- **Erref**: LEZ-122/008
- **Iraupena**: 0:01:25. **Hasi**: 00:10:43. **Bukatu**: 00:12:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:
Ikastolara tarteka ikuskatzailea joaten zen. Lehenagotik andereñoak abisatu egiten zien. Guardia zibilak ere ikusi izan ditu ikastolan eta orduan ez zuen ulertzen zergatik.

5. Ikastolako paretan, Fofo pailazoaren marrazkia

- **Erref**: LEZ-122/009
- **Iraupena**: 0:00:46. **Hasi**: 00:12:08. **Bukatu**: 00:12:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
Ikastolako gelako paretan, Fofo pailazoaren eta Iribar futbolariaren posterrak zituzten.

6. Lezoko ikastolaren jarduerak; Olentzero

- **Erref**: LEZ-122/011
- **Iraupena**: 0:03:47. **Hasi**: 00:13:16. **Bukatu**: 00:17:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
Ikastolaz kanpoko jarduerak egiten ziren: Gabonetarako, Santa Agedarako... Euskaraz ez zekiten gurasoentzat gau eskolak egoten ziren. Herriak areto bat behar bazuen, ikastolak uzten zion. Olentzeroren ospakizuna nola egiten zuten. Lezon Olentzero ateratzea aspaldiko ohitura zen. Hasieran ez zituen opariak ekartzen.

7. Naturarekin kontaktu handia ikastolan

- **Erref**: LEZ-122/013
- **Iraupena**: 0:02:04. **Hasi**: 00:17:36. **Bukatu**: 00:19:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
Ikastolan, nahiz eta mahaiak egon, askotan lurrean jarrita egoten ziren. Eguraldi ona zegoenean, zelaira ateratzen ziren irakurtzera. Beti animaliaren bat eramaten zuen Joxe Luixek gelara, eta gero askotan hilobiratu egiten zuten zelaian bertan. Lohitutako aldapa bat jeisten zuten eta "motokrosa" deitzen zioten horreri. Etxera lokatzez beteta joaten ziren.

8. Ikastolako ikasleak izatea zer zen

- **Erref**: LEZ-122/014
- **Iraupena**: 0:01:01. **Hasi**: 00:19:40. **Bukatu**: 00:20:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararekiko sentimendua
- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
Konziente ziren ikastolan euskaraz ikasten zutela eta gainontzeko eskoletan ez. Etxean, erderaz egiten bazuten, eskola nazionaletara bidaliko ziete esaten zieten mehatxu bezala.

9. Ikastolak, gela eta lokal ugari behar zituen

- **Erref**: LEZ-122/015

- **Iraupena**: 0:02:10. **Hasi**: 00:20:41. **Bukatu**: 00:22:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
Beraunen zabaldu zen ikastolaren gelan ikasi zuten, Lezoko ikastola prefabrikatuan ez zirelako denak kabitzen. Gero herri guztiak elkartu zirenean, 100 bat ikasle ziren promozio bakoitzeko.

10. Ikastolako talde-argazkiak

- **Erref**: LEZ-122/028
- **Iraupena**: 0:01:46. **Hasi**: 00:40:18. **Bukatu**: 00:42:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
Ikastola prefabrikatuan, 1969koak eta 1970 jaiotakoak elkarrekin zeuden. Ikastolan atera zizkieten taldeko-argazkiak gogoratzen dituzte.

11. Ikastolako ikas-materialak

- **Erref**: LEZ-122/031
- **Iraupena**: 0:02:42. **Hasi**: 00:43:03. **Bukatu**: 00:45:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Aisia » Kultura » Irakurtzea

Laburpena:
Ikastolan erabiltzen zituzten liburuak aipatzen ditu Joxe Luixek. Gaztelaniazko liburuak 5.maila inguruan irakurtzen hasi ziren. Aurretik, Joxe Luixek ez zekien gaztelaniaz hitz egiten. Lizarrakoa zen bizilagun bati entzuten zion. Ikas-materialak.

12. Ikastolako metologia, euskal kulturarekin lotuta

- **Erref**: LEZ-122/032
- **Iraupena**: 0:01:52. **Hasi**: 00:45:45. **Bukatu**: 00:47:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
Ikastolako metodologia ezberdina zen. Euskal kultura, mitologia, historia, gertaerak, geografia...asko lantzen ziren eta gainontzeko eskoletan ez.

13. Ikastola legalizatu gabe zegoenean

- **Erref**: LEZ-122/034
- **Iraupena**: 0:01:59. **Hasi**: 00:47:57. **Bukatu**: 00:49:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
Ikastolako eskolaratze-txartelean "Escuela parroquial de Lezo" jartzen zuen, oraindik ez zegoelako legalizatuta. Don Inazio eta Don Mateo. Ikastola prefabrikatua, alegalitate baten barruan sortu zen.

14. Pasamontes taberna, ikastolarekin lotuta

- **Erref**: LEZ-122/035
- **Iraupena**: 0:02:14. **Hasi**: 00:49:56. **Bukatu**: 00:52:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:
Lezoko "Pasamontes" tabernan, ikastolarentzat dirua lortzeko edo ikasi-bidaiarentzat dirua irbazteko janaria saltzen zen. Amek etxean kozinatu eta bertara eramaten zituzten eltzeak. Herriko jaietan, rifak eta zozketak saltzen ziren. Gurasoek apostu handia egin zuten ikastolaren proiektuaren alde.

15. Irakasle tituludun beharra ikastolan

- **Erref**: LEZ-122/036
- **Iraupena**: 0:04:43. **Hasi**: 00:52:10. **Bukatu**: 00:56:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
Lezoko ikastolan irakasle tituludunak behar ziren. Mari Carmen Goñi, Lekarozetik nola ekarri zuten kontatzen du. Manoli Larrea andereñoak ez zuen titulurik eta irakasle izateari utzi behar izan zion. Manolik haur hezkuntza ematen zuen, baina gurasoek beraien seme-alabentzat euskarazko hezkuntza-maila altuagoa bat nahi zuten. Ikastola prefabrikatuan zeuden irakasleak: Asun Larrea, Agustina Pontesta, Maite Etxebeste, Maxux Zugazti, Emi Mujika...

16. Lizeoa bukatu gabe zegoela hasi ziren bertan ikasten

- **Erref**: LEZ-122/037
- **Iraupena**: 0:01:41. **Hasi**: 00:56:53. **Bukatu**: 00:58:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak

Laburpena:
Pasaia-Lezo lizeoaren eraikina bideratzeko, Gaztelutxo elkartea sortu zuten gurasoek. Lizeoan ikasten hasi zirenean, hau bukatu gabe zegoen oraindik. Lizeoan zeudela, norbaitek bere buruaz beste egin zuen handik gertu eta lizeoa egiten zeuden obretako langileak joan ziren haren bila.

17. Elena Mendia irakaslearekin mendira

- **Erref**: LEZ-122/041
- **Iraupena**: 0:02:06. **Hasi**: 01:01:16. **Bukatu**: 01:03:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:
Elena Mendia irakasle izan zuten biok. Batzuetan, igandetan mendira joaten ziren berarekin, bere bikotearekin eta txakurrarekin. Irakasleen inplikazioa handia zen. Loreak biltzen zituzten, zapaburuak harrapatu...Behin kamaleoi bat harrapatu zuten.

18. Ikastolako lagunekin solfeoan eta dantzan

- **Erref**: LEZ-122/043
- **Iraupena**: 0:01:26. **Hasi**: 01:04:40. **Bukatu**: 01:06:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:
Ikastolan ibiltzen ziren gehienek, dantza eta solfeo egin zuten. Ikastolaz kanpoko jardueretan, ikastolako jendearekin ibiltzen ziren.

19. Umetan kaletik bakarrik ibiltzen ziren

- **Erref**: LEZ-122/044
- **Iraupena**: 0:02:14. **Hasi**: 01:06:06. **Bukatu**: 01:08:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:
Gurasoen ikuspegia nola aldatu den kontatzen du Joxe Luixek. Ikastolan hasi zenean, lehenengo 3 egunetan amarekin joan zen baina gero bakarrik joaten zen eta enkarguak egiten zituen etxera bueltan.

20. Franco hil zenean ikastolan jai izan zuten 3 egunez

- **Erref**: LEZ-122/047

- **Iraupena**: 0:01:23. **Hasi**: 01:09:06. **Bukatu**: 01:10:29
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
Franco hil zen egunean, ikastolara joan ziren eta Agustina andereñoak etxera 3 egunez joateko esan zien. Baloi batzuekin joan ziren etxera, pozik. Mikel Abaigarren zegoen udalekuetan.

21. Giro politikoa Franco hil zenean, umearen ikuspegitik

- **Erref**: LEZ-122/048
- **Iraupena**: 0:01:15. **Hasi**: 01:10:29. **Bukatu**: 01:11:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Politika » 60ko hamarkada eta trantsizioa (1970-1980)

Laburpena:
Egoera politikoaz ez zuten kontzientziarik, baina bazuten euskal kontzientzia. Ikurriñak pintatzen egon ziren Franco hil ostean. Plazan kanta batzuk abestu zituzten eta ikurriñak atera zituzten. Ez ziren guztiz konziente egoera politikoaz, baina bazekiten zerbait berezia zutela ikastolan ikasteagatik, gurasoen konpromezuarengatik...

22. Boom industrialean heldutako haurrekin harremana

- **Erref**: LEZ-122/049
- **Iraupena**: 0:01:46. **Hasi**: 01:11:44. **Bukatu**: 01:13:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Boom industriala
- Aisia » Oporrak

Laburpena:
Espaniatik Lezora joandako haurrek, "vascos" deitzen zieten. Dikotomia bat zegoen. Kanpoko haurrak udan haien herrira joaten ziren. Mantxurrianoak deitzen zieten.

23. Neraberazaroan gaztelaniaz hitz egiten zuten

- **Erref**: LEZ-122/053
- **Iraupena**: 0:03:07. **Hasi**: 01:17:47. **Bukatu**: 01:20:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararekiko sentimendua
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Mikelek hamasei urterekin izan zuen euskararekiko kontzientzia. Joxe Luixek

17.18 urterekin izan zuen, AEKn sartu zenean. Teorian euskaltzalea zen, baina kuadrilan gaztelaniaz egiten zuten. Nerabezaroan gaztelaniaz hitzegiteko joera bat azaldu zuten, baina gero berriz euskarara jo zuten.

24. Gerrau aurreko eta osteko ikastolak Lezon

- **Erref**: LEZ-122/055
- **Iraupena**: 0:02:30. **Hasi**: 01:22:59. **Bukatu**: 01:25:29
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina

Laburpena:
Lezon euskarazko hezkuntzaren lehenengo zantzuak 1930ekoak dira. Miren Gesala Zagarzazu andereñoak zabaldu zuen lehenengo ikastola. Agustina Lizarazuk dotrina euskaraz irakasten hasi zen, Kale Nagusian. Kantu eta jolasen bidez euskaraz irakasten zuen.

25. 1960ko Lezoko ikastolaren sorrera eta garapena

- **Erref**: LEZ-122/056
- **Iraupena**: 0:02:57. **Hasi**: 01:25:29. **Bukatu**: 01:28:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:
1960an, Manuela Larreak ikastola zabaldu zuen Lezon, Agustina Lizarazuren bidea eta metodologia jarraituz. Don Inazio abadeak hartu behar izan zuen ikastolaren ardura, berak irakasle titulua zuelako. 1968an, markesaren etxeko ikastola prefabrikatua eraiki zuten eta irakasle gehiago hasi ziren bertan lanean.

26. Pasaia-Lezo lizeoaren sorrera

- **Erref**: LEZ-122/057
- **Iraupena**: 0:03:57. **Hasi**: 01:28:26. **Bukatu**: 01:32:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
Gurasoek, haien seme-alabek hezkuntza guztia euskaraz egitea nahi zuten. Inguruko herrietan antzeko proiektuak zituzten pertsonekin harremanetan jarri ziren. 1969an gurasoen elkarte bat sortu zen eta Lezoko eta Pasai Antxoko ikasleak elkarrekin ikasten hasi ziren. Handik sortu zen Pasaia-Lezo lizeoa. Lezon, lizeoa sortu bitartean egon ziren ikastolaren lokalak aipatzen ditu. Gurasoek eta irakasleek, auzolanean ikastolako proiektua aurrera eraman zuten: garbiketak, adminsitrazioa, diru-bilketak...

27. Herria banatuta ikastola zela eta ez zela

- **Erref**: LEZ-122/058
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 01:32:23. **Bukatu**: 01:34:13
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
"Padres de Familia" edo Guraso Elkarteko ikastetxearen salaketa ikastolara. Herrian bi komunitate sortu ziren.

28. Lehenengo ikastolako gurasoen ausardia

- **Erref**: LEZ-122/060
- **Iraupena**: 0:02:19. **Hasi**: 01:35:10. **Bukatu**: 01:37:29
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak

Laburpena:
Lehenengo ikastolako gurasoen ausardia goraipatzen du. Aierruren sorrerarekin parekatzen du.

29. Pasaia-Lezo lizeoko inaugurazio eguna

- **Erref**: LEZ-122/064
- **Iraupena**: 0:01:03. **Hasi**: 01:40:38. **Bukatu**: 01:41:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
Pasaia-Lezo lizeoko inaugurazioan, ikurriña handi bat jarri zuten. Jende asko zegoela gogoratzen du. 1980ko urtarrilean joan zen Joxe Luix bertara ikastera.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-10-24

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com